

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Tractatus Primi Pars I. de Usuris, & interesse, Pars II. de Cambiis, Pars III. de Censibus, Pars IV. de Societatibus Officiorum

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1691

Disc. XXI. Romana retentonis. An & quando creditori censuario, seù ejus cessionario competat retentio bonorum debitoris pro debito sortis principalis adversus creditores posteriores.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74112](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74112)

maiores perpetuitatem ad annos 40. habentibus ,
ut in d. dec. 373. num. 11. par. 9.

Sed fortius , quia omnes huiusmodi difficultates
procedunt etiam in debito puro ad creditoris libitum
repetibili, multo magis ubi agitur de censu, quoniam
6 Aut tractatur de præscribenda sorte, & in ea verificabilis non est præscriptio, quæ nunquam currit non volenti agere ad not. text. in l. finali Cod. de annal. præscrips. Sors enim tanquam demortua non dicitur debita, atque creditor ad illius repetitionem agere prohibetur; ergo de plano intrat regula prædicta; Respectu verò fructuum, in Rota & Curia, & fortè in omnibus Italicis Tribunalibus, ut supra insinuatum est, receptam habemus opinionem Ultramontanorum contra Bart. quod cum non agatur de debito puro, sed conditionali, unica præscriptio non sufficiat, sed tot requirantur præscriptiones, quot sunt anni, ut plene dicta decif. 373. num. 14. par. 9. recent. ubi concordantes, & sic talis exceptio suffragari potest pro annualitatibus præteritis, non autem ab annis 30. citrà juxta opinionem, quam recepit praxis, cum de stricto jure, ubi adest iuramentum, esse deberet ab annis 40.

Ea etiam respectu ipsius census ac juris exigendi fructus de præsentibus, & de futuro, concurrente clara ratione, quod in huiusmodi annuis præstationibus seu
7 exigendi iuribus incorporalibus dari non potest præscriptio nisi prævia petitione creditoris eum denegatione debitoris, ac subsequuta creditoris patientia, sine quibus utpotè loco possessionis habendis, verificabilis non est præscriptio, inter cujus requisita illud continuatæ possessionis connumeratur, unde propterea, (excepta præscriptione immemorabili vel centenaria, cujus vigore quicumque melior titulus libertatis inducivus allegari potest, & sic in proposito ille extinctionis) receptam habemus quod in huiusmodi iuribus tanquam facultativis non concurrentibus contradictione cum scientia & patientia ut supra, ex solo lapsu temporis non datur præscriptio ex deductis per Rovit. decif. 97. ubi de jure decimandi, & sapias in dicta sua materia sub titulo de Decimis.

Major igitur ac unica præsentis controversiæ difficultas consistebat in motivo præsumptæ extinctionis quandoque ob longævum silentium per Rotam admittitur, ut apud Merlin. decif. 235. Et in Cornetana reintegrationis 26. Junii 1641. coram Bichio Seraph. decif. 1333. in quibus auctoritatibus scribentes pro reo convento fundamentum constituiebant; Verùm replicando pro actore dicebam, quod cum extinctio frequentius per actum retrosum fieri soleat, non de facili admittitur ejus probatio per præsumptiones & conjecturas, ut in specie habetur decif. 35. post Merlin. de pignori in fine, & admittitur in eadem decif. Seraph. ubi non in solo silentio, sed in plerisque aliis probabilibus conjecturis & adminiculis constituitur fundamentum.

Hinc proinde dicebam istam esse potius quæstionem facti & applicationis quàm juris, ex eisdem facti circumstantiis decidendam, quibus attentis in proposito id prætendi non poterat, quoniam ab anno 1608. creationis census usque ad annum 1626. in quo obiit Cornelius creditor, non constabat de negativa probanda per allegantem, quoties illa est fundamentum intentionis ex deductis per Greg. & Adden. decif. 13. Buratt. & Adden. dec. 10. potissimè quia affirmativa videretur improbabilis ex parte creditoris, ubi præsertim est hæres ignarus eorum, quæ cum defuncto gesta sunt, quoniam de communi usu, quando fiunt solutiones fructuum census vel aliarum manualium præstationum, creditor solet facere apocam de recepto debitori, qui e converso facere non solet antapocam

creditori, undè ita debitor lacerando vel occultando quietantias & apocas de recepto post longum temporis intervallum cum sola allegatione negativæ, præsertim cum hæredibus ignaris liberationem à proprio debito consequi possit; Ab anno verò 1626. non solum probanda erat, sed etiam scientia in hæredibus, ut ita ex silentio, ac negligentia in exigendo deduci posset allegatæ extinctionis adminiculum, quod neque solum & de per se esset sufficiens, nisi alia quoque urgerent in idem tendentia insimul, & unitim pro iudicis prudenti arbitrio consideranda; Et ex his credebam etiam cum sensu veritatis, nisi de congrua simulandi causa, vel de aliis extinctionis adminiculis doceretur, pro actrice respondendum esse, ut puto sequatur, nisi concordia controverfiam terminaverit, cum ignotus mihi remaneat causæ exitus,

ROMANA RETENTIONIS

PRO
SOCIETATE SANCTI ELIGII
CUM
ILLIS DE PIERS.

Causa disputata coram Prælo Iudice
Commissario & pro Societate determinata.

An & quando creditori censuario, seu ejus
cessionario competat retentio bonorum
debitoris pro debito sortis principalis ad
versus creditores posteriores,

S Y M M A R I U M.

- 1 Facti series.
- 2 Pro sorte census non datur retentio adversus creditores posteriores.
- 3 Declaratur.
- 4 Possessori rei cense competitus extinguendi censum etiam invito creditore.
- 5 In concursu qui formatur in bonis debitoris defuncti graduatur creditor censuarius etiam pro sorte.

D I S C. XXI.

ASPAR Brunus auctor Societatis S. Eligii emit ab illis de Vetera controversiam domum pro scutis 1000. jam solutis, postea verò insurrexerunt quatuor creditores anteriores illis, qui cum dicto pretio, reportata per emptorem iurium cessione, dimissi fuerant, inter quos duo erant creditores censuarii, qui contra dictum emptorem seu Societatem ejus hæredem immisionem in vim Salviani interdicti obtinuerant pro fructibus decursis & in futurum decurrendis, unde propterea possessor, reportata iurium cessione solvit, nedum fructus decursos, sed etiam sortem priam.

principalem, quibus sequitur infurrexerunt illi de Piers immiffionem ex eodem interdico Salviani petentes tanquam pariter creditores anteriores illis, qui cum pretio dimiffi fuerant, Atque Societate excipientes de retentione pro creditis anterioribus ut supra solutis, replicantibusque actoribus quod pro sorte principali dictorum duorum censuum anteriorum utpote irrepetibili, & quæ proinde dici non potest debitum, non competat retentio adversus posteriores volentes ex fructibus salvo ipso fundo satisfieri ex firmatis apud Cavaler. dec. 539. num. 2. & dec. 54. nu. 8. post Mangil. de subhaft. cum quibus proceditur dec. 93. num. 14. post Merlin. de pignor. & in aliis, Hinc A.C. in prima instantia immiffionem actoribus concessit.

Commiffa vero causa appellationis Præato, in hoc statu ad defensionem assumptus, cum sensu etiam veritatis, dicebam injustam videri iudicis primæ instantiæ determinationem, atque licet per possessorem excipi de retentione pro dictis creditis anterioribus etiam ex causa sortis, Conclusio etenim prædicta de non danda retentione pro sorte principali, procedit ubi illa opponitur per creditorem censuarium, vel per illum, qui aliam non gerit personam nisi illam cessionarii ejusdem creditoris, cujus personam & jura tantum repræsentet, quoniam cessionarius habere non potest majus jus quam cedens, ideoque eadem irrepetibilitatis exceptio, quæ obstat cedenti, obstat debet cessionario, atque in his terminis procedunt allegatæ decisiones, potissimum etiam fundamentum in eo constituentes, quod ibi agebatur de voluntaria cessione procurata per spoliatorem seu aliis intrusum, ut in ejus injusta & intrusiva possessione ita se confoveret.

Secus autem ubi agitur de legitimo possessore rei censuatæ jure domini, qui licet potuit ad ipsam rem liberandam extinguere censum etiam invito creditore censuario ex deductis per Cenc. qu. 204. num. 7. Romana dotis 5. May 1659. coram Bevilacqua, & sapius, Tunc enim idem possessor, qui solvendo de proprio pretium census effectus est ejus creditor, nullatenus prohibendus venit ex cellis juribus anterioribus, retentionis beneficio uti adversus posteriores, quoniam si pro eodem credito tanquam ex facto casu evictio nis ita evitatæ seu præventæ, agere poterat contra venditorem, vel etiam contra tertios possessores ejus bonorum, multo magis retentionis beneficio uti potest, quia cui datur actio, fortis competit exceptio.

Clarius verò ex ea facti circumstantia, quod venditores erant jam defecti, atque in eorum bonis formatus erat concursus, qui in Curia ex reformatione Pauli V. inductus dicitur per unionem trium creditorum, isto enim casu conceditur ex æquiori opinione concursus creditoris censuarii etiam pro sorte (non obstante quod teneatur, ac verior sit opinio, ut per decoctionem debitoris contractus censualis non rescindatur, eo modo, quo de particulari stylo Sac. Conf. & aliorum Tribunalium Regni Neapolitani ibi rescinditur) ut in praxi servari post alios allegatos testantur Cenc. qu. 108. num. 13. & Olea de cessione lit. 4. quest. 2. num. ult. & latius agit Salgad. in Labyrinth. par. prima cap. 19. Ex ea clara ratione, quod licet creditum sortis principalis sit irrepetibile, unde propterea creditor pro illa agere non potest ad effectum solutionis, rectè tamen agere potest in concursu, qui efformatur in bonis debitoris, ut creditores posteriores tot bona communis debitoris dimittere debeant, quæ sufficiant ad annum redditum, ita ut salva sorte super eorumdem bonorum proprietate sit etiam tutus de fructibus, quod posterioribus non expedit, eisque potius esset præjudiciale, quoniam non de facili datur casus,

Card. de Luca De censib. par. III.

ut bona adæquantia in valore sortem, dicantur constitutere fundum idoneum ad censum, unde propterea magis creditoribus posterioribus expedit ex pretio bonorum distrahendorum, sortem in pecunia per actum retrofimum restitui, atque ex hac ratione prodiit dicta praxis, quæ ubique communis videtur, ideoque injustam credebam actorum prætensionem & ita judicatum fuit.

ROMANA EXTINCTIONIS CENSUS

PRO
SOCIETATE SPIRITUS SANCTI
NEAPOLITANORUM.

CUM
NICOLAO DE MAZZIOTTIS.

Casus resolutus per Vicarium pro
Mazziotto.

An & quando extinctio census fieri possit per usufructuarium in præjudicium proprietarii seu ejus, qui vocatus est, per mortem illius, ad cujus favorem sub nomine usufructus de censu per creditorem dispositum fuit.

S Y M M A R I V M.

- 1 **F**abli series.
- 2 **U**sufructuarium census non potest illum extinguere.
- 3 **Q**uando dicitur cessus seu translatus solus usufructus formalis census, vel etiam causalis.
- 4 **D**e justa excusatione debitoris facientis extinctionem cum eo cum quo fieri non potest.
- 5 **S**i duo insimul extinguant unum censum, vel vendant eadem loca montium, An unus ex eis vendices modicam ex persona propria.

D I S C. XXII.

AGNES de Mazziotis domina ratæ census scutorum 600. assequenda Societate Spiritus Sancti, volens ingredi Monasterium, donavit usufructum ratæ scutorum 300. Lauræ Emilie, & Portiæ Clarice sororibus, monialibus, cum reciproca inter eas, eisque morientibus succedere voluit Silviam alteram sororem tunc inuptam, cui eodem tempore donavit alteram ratam scutorum 300. dando huic facultatem sedorandi etiam dicto censu etiam in proprietate, dictaque Sylvia sine filiis decedente, voluit in omnibus scutis 600. succedere Ascanium & Nicolaum ejusdem Agnetis fratres; Volens autem dicta Societas integrum censum, quem in majori summa cum istis Mazziotis habebat extinguere, dictam primæ ratæ scutorum 300. extinctionem fecit cum præfatis Lauræ Emilia & Portiæ Clarice Monialibus, seu earum procuratore; Verum dicto Nicolao ut supra substituto

D

præ-